

مصاحبه با روزنامه نگار و محقق هندی

○ علی یوسفی

است که شاخه‌های مختلفی در شهرها و روستاهای هند دارد و در حال حاضر رئیس مرکز حوزه علمیه در پونا هستم و همچنین مدیرمسئول و سردبیر نشریه هفتگی به نام صداقت هستم که به زبان اردو به چاپ می‌رسد.

○ اگر ممکن است توضیحات بیشتری در مورد این نشریه بفرمائید. همانطوری که عرض کردم این نشریه به صورت هفتگی و به زبان اردو چاپ می‌شود و سال انتشار آن برمی‌گردد به سالهای اول جنگ تحمیلی عراق بر ایران زمانی که دشمنان اسلام به سرکردگی امریکا و انگلیس برای نابودی انقلاب اسلامی جنگ تحمیلی را از طرف عراق بر ملت ایران تحمیل کردند و انقلاب اسلامی ایران یک تنه بر علیه آنان می‌جنگید و در آن بحبوحه جنگ نشریه صداقت شروع به فعالیت نمود که الحمدلله بسیار موفق هم بود به طوری که مدت زمانی نگذشت که در بین روزنامه‌های انگلیسی و هندی زبان هند محبوبیتی کسب کرد.

○ جمعیت ایالت مهاراشترا چقدر است و چند درصد این ایالت را مسلمان سنی و شیعی تشکیل می‌دهد.

ایالت مهاراشترا بیش از ۱۰۰ میلیون جمعیت دارد که نزدیک به ۲۵٪ جمعیت ایالت را مسلمان اهل تسنن تشکیل می‌دهد و تعداد کمی شیعیان اثناعشری و [بهره گروهی از فرقه اسماعیلیه] وجود دارد. بطور کلی مسلمانان بزرگترین جمعیت اقلیت هند را تشکیل می‌دهند.

○ جمعیت شهر پونا چقدر است و چند درصد مسلمانان را اهل تسنن و چند درصد شیعه و ایرانی تشکیل می‌دهند؟

۱۶٪ از جمعیت یک میلیون و ۶۰۰ هزار نفری پونا را مسلمان تشکیل می‌دهند که آنان مسلمانان اهل تسنن هستند که تعداد کمی مسلمانان شیعه اثناعشری و نزدیک به ۲۰۰ خانوار ایرانیان مقیم تشکیل می‌دهد.

○ شخصیتها و مسلمانان برجسته در هند چه کسانی هستند؟

بهترین نویسنده شیعی، عالم نقوی معاون سردبیر روزنامه اردوزبان انقلاب است که مقالات بسیار ارزشمندی را به رشته تحریر درمی‌آورد. از بین شیعیان بهره هم علی‌اصغر انجینیر است که به نظر بنده از بهره‌های التقاطی است که درباره ضعف‌های مسلمانان و اسلام به نظر خودش مطلب می‌نویسد و دولت هند هم ایشان را پشتیبانی می‌کند. وی یکی از مخالفان سرسخت برهان‌الدین رهبر فرقه بهره در هند است.

همچنین می‌توان از وحیدالدین خان که یکی از مسلمانان میانه‌رو است و بیشتر خارج از هندوستان ایشان را دعوت می‌کنند و سخنرانی می‌کنند و ایشان بیش از ۷۰ کتاب و رساله نوشته است. لیکن در میان مسلمانان هند بدلیل موضع‌گیری‌هایش در مسأله کشمیر، محبوبیتی ندارد. پروفیسور طاهر محمود از دیگر روشنفکران و دانشگاهیان مسلمان است که

○ ضمن خوشامدگویی به جنابعالی لطفاً خودتان را بطور کامل برای آشنائی بیشتر خوانندگان کتاب ماه معرفی نمائید.

اینجانب سیدحسن عباس رضوی مشهور به فطرت از روحانیون شیعه در هندوستان ساکن شهر پونا در ۲۰۰ کیلومتری شهر بزرگ بمبئی مرکز ایالت مهاراشترا هستم.

○ در مورد تحصیلات و تخصص خود مطالبی بیان بفرمائید.

من هم تحصیلات دانشگاهی دارم و هم تحصیلات حوزوی و تخصص من در تدریس علوم اسلامی و روزنامه‌نگاری است. در رادیو هند مدتی، درس اخلاق اسلامی می‌دادم و در محرم و صفر در تلویزیون بمبئی برنامه‌های مذهبی دارم و ضمناً در دانشگاه بمبئی زبان عربی تدریس می‌کردم و به عنوان استاد در زبان فارسی در دانشگاه‌ها از من دعوت به عمل می‌آید.

○ چه آثار و تألیفاتی دارید؟

آثار ترجمه شده فراوان است که به صورت ترجمه از کتابهای عربی، انگلیسی و فارسی به زبان اردو بوده است.

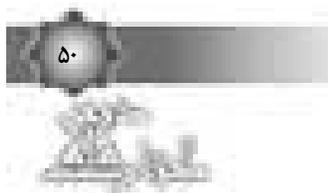
○ پس شما به زبانهای عربی، انگلیسی و فارسی تسلط کامل دارید. بله

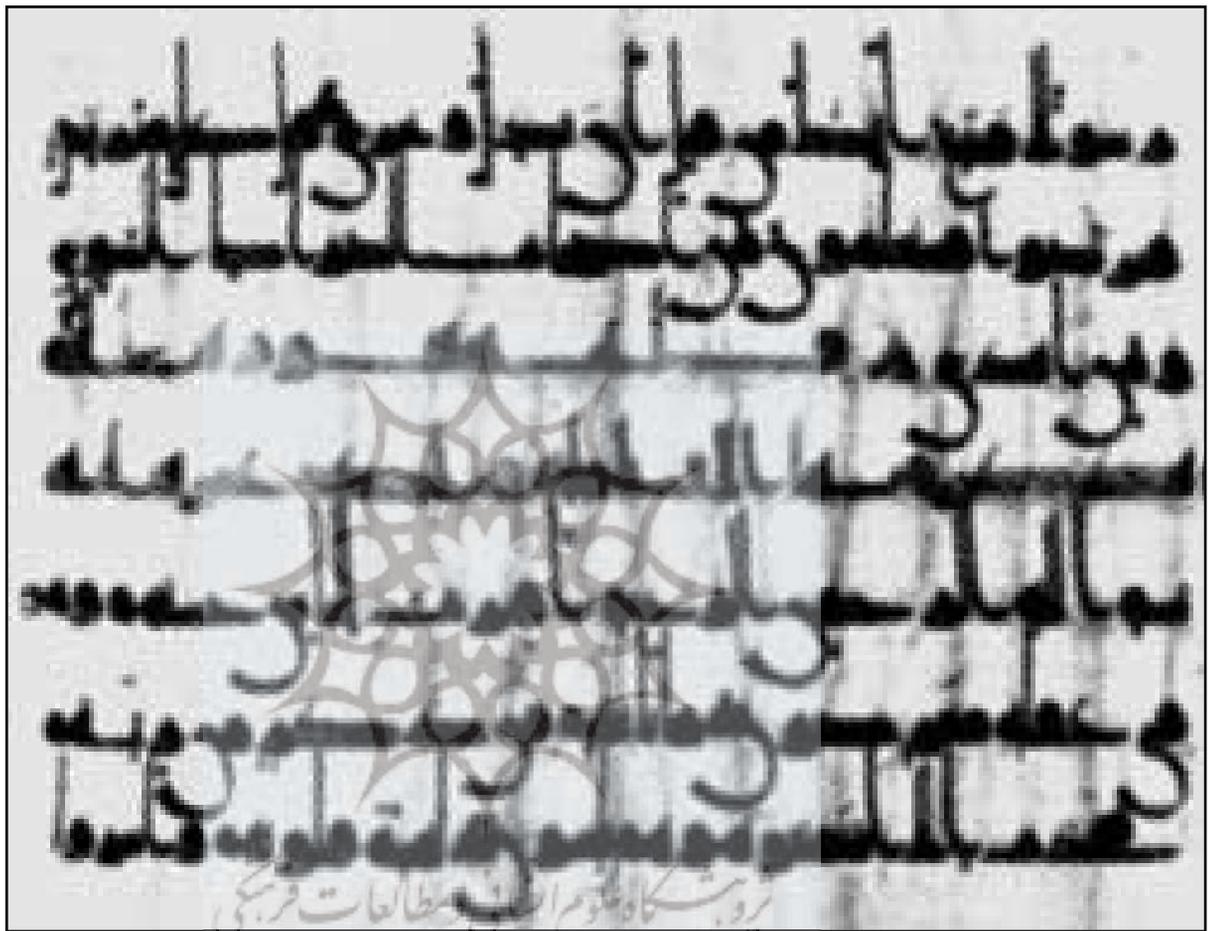
○ بهتر است در مورد آثار و نوشته‌هایتان مختصراً صحبتی داشته باشیم.

بیشتر آثار من بصورت ترجمه است از فارسی به اردو از قبیل کتابهایی درباره شخصیت‌های بزرگ اسلامی در ایران مانند شیخ کلینی، علامه محمداقبر مجلسی، خواجه نصیر، شیخ عبدالکریم خاوری و... که در انتشارات انصاریان قم به چاپ رسیده است. داستان شجاعان اسلام، تاریخ اسلام، رساله و مناسک امام و قرآن‌شناسی شهید مطهری از عربی به اردو و کتاب زینت‌الرجال که با نام حُسن آدم ترجمه شده است. از انگلیسی به اردو Day of Judgment که در اردو به «از موت تا قیامت» ترجمه شده است. سفرنامه‌هایی شامل سفرنامه‌ای به ایران و ۶ کشور آفریقائی که بصورت مقاله‌هایی در روزنامه صداقت به چاپ رسید. کتابی که تألیف نمودم کتاب گذرنامه آفتاب به اردو بود. که در بین مردم مسلمان هند و هندوستانی که زبان اردو می‌دانند جایگاه ویژه‌ای پیدا نمود و باعث تشویق اینجانب از سوی بعضی از شخصیت‌های ادبی و فرهنگی گردید و کتابی تحت عنوان «بیان اپنا» نیز تألیف نموده‌ام.

○ در چه مراکزی در هندوستان فعالیت دارید؟

فعالیت‌های اینجانب در حوزه علمیه‌ای در ایالت اندراپرادش به مرکزیت شهر لکهنو که زمانی مرکز شیعیان هند بود - بنام تنظیم المکانب

اقتصادی، مسلمین را برطرف نمایند.

○ گروه‌های دارای گرایش سلفی و وهابی در هند چقدر فعال هستند؟ وهابیت در جذب علماء و شخصیت‌های برجسته هند تلاش‌هایی کرده‌اند و توانسته‌اند تا حدودی در برخی مساجد و مدارس و مراکز مذهبی نفوذ نمایند. یکی از مراکز سیاسی مذهبی آنان جمعیت العلماء است که هر ساله جلساتی در مراکز مسلمان‌نشین هند بصورت نشست سراسری در جهت بررسی فعالیت‌های گذشته و طرح و برنامه‌ریزی برای آینده تشکیل می‌دهند. از دیگر مراکز، جمعیت الانصار و انجمن خدام کعبه را می‌توان نام برد.

○ در خصوص عالمان دینی در هند مطالبی را بیان فرمائید.

جمعیت مسلمانان در هند بعد از هندوها بزرگترین اقلیت را تشکیل می‌دهد. این مسلمانان اکثریت آن را سنی‌مذهبی تشکیل می‌دهند. سنی‌مذهبی‌ها از حنفی، مالکی، شافعی و حنبلی تشکیل می‌شوند. از علمای بسیار مشهور اهل سنت می‌توان از مولانا مجاهدالاسلام قاسمی رهبر معروف مسلمانان شمال هند و از علمای روشنفکر و متعهد ایالت بیهار و دبیر کل آکادمی اسلامی فقه و دیگر علما عبدالله اسعدی، انیس‌الرحمان

ریاست کمیسیون اقلیت‌ها را - که یک کمیسیون رسمی هند است - بعهدہ دارد. ایشان در رشته حقوق تحصیل کرده است. از کتاب‌های مهم ایشان، احوال شخصیه در کشورهای اسلامی، مسئله تنظیم خانواده، قانون اسلامی و قانون مدنی هند است. مولانا جلال‌الدین انصر عمری و مولانا فاروق خان هم شاعر و هم نویسنده زبردستی هستند و دکتر نجات... صدیقی که از معروف‌ترین کارشناسان اقتصاد اسلامی در هند است.

پروفیسور محمد شفیق از جمله جغرافی‌دانان معروف مسلمان هند در دوره اخیر است. از جمله مدیران و سیاستمداران شیعه می‌توان از دکتر عابدحسین، پروفیسور نورالحسن وزیر سابق آموزش و پرورش هند و فرماندار ایالت بنگال غربی و اورسیا و مرحوم یوسف‌علی خان سالار نخست‌وزیر سابق حیدرآباد و مرحوم یاور جنگ فرماندار سابق ایالت مهاراشترا می‌توان نام برد.

○ وضعیت کنونی مسلمانان هند چگونه است؟

مسلمانان هند بخاطر نداشتن رهبری واحد یا شورای رهبری متأسفانه تاکنون نتوانسته‌اند مشکلات خود را خصوصاً در ارتباط با احقاق حقوق مسلمین، جلوگیری از درگیری‌های فرقه‌ای، پیشرفت آموزش و بهبود وضع

قاسمی و زبیر احمد قاسمی را می‌توان نام برد.

○ بعد از فوت عالم مشهور اهل سنت ابوالحسن علی میان ندوی چه کسی جانشین شده است و آیا موقعیت ندوی در بین مسلمانان را دارد؟
با درگذشت ندوی خلاء بزرگی در رهبری مسلمانان هند ایجاد شد. ایشان بخاطر تسلط کافی به زبان عربی و ارتباطات وسیع در سراسر هند معروف بود و درحقیقت مرجع اهل سنت بود. البته فرقه بریلوی و اهل حدیث ایشان را قبول نداشتند. علی میان ندوی از علمائی بود که معتقد به فردسازی، عالم‌سازی و فعالیت سیاسی در داخل حوزه بود. بعد از مرگ ندوی بحث‌های مختلفی در مورد جانشینی ایشان صورت گرفت که بالاخره مولانا مجاهدالاسلام قاسمی که یکی از برجسته‌ترین فقهای اهل سنت در هند است و از نظر بینش سیاسی کم‌نظیر است بعنوان جانشینی ابوالحسن ندوی انتخاب شد. وی از سال ۱۹۶۲ در جنبش ایجاد نظام قضائی شرعی، بسیار فعال است و رئیس سازمان ملی کنسول که سازمانی اجتماعی و سیاسی می‌باشد. یکی از ضعف‌های اصلی مسلمانان هند در حال حاضر، فقدان سازماندهی و محروم بودن از سازمان سیاسی قوی است در این شرایط معتبرترین سازمانی که جامعه مسلمانان را نمایندگی می‌کند شریعت اسلامی که به نام Muslim Personal law board می‌باشد و رهبر آن مجاهدالاسلام قاسمی است.

○ در خصوص اسماعیلیان و موقعیت آنان در هند بفرمائید.

اسماعیلیان یکی از فرق مسلمان هستند که بر دو دسته‌اند آقاخانی‌ها و بهره‌ها. پیروان فرقه آقاخانی‌ها بیشتر در کشورهای هند، ایران، پاکستان، تانزانیا، آفریقای جنوبی و آمریکا سکونت دارند. می‌گویند پیروان این دسته در سراسر دنیا بیش از پنج میلیون نفر هستند. آقاخانی‌ها معتقدند که پس از امام جعفر صادق (ع) امامت به فرزند او اسماعیل منتقل شده و فرزندان وی نسل بعد نسل مقام امامت را دارند و هر امام، امامت بعد از خود را به پسر بزرگ خود واگذار می‌کند. امام حاضر این فرقه پرنس کریم‌خان نوه سلطان محمدشاه است و مقر وی پاریس می‌باشد. این فرقه در هندوستان به تجارت مشغولند و جزو ثروتمندترین مسلمانان بشمار می‌آیند. رهبر بهره‌ها سیدبرهان‌الدین است که پنجاه و دومین داعی مطلق است. این گروه نیز مانند آقاخانی‌ها به کار تجارت مشغولند و ثروتمندترین آنان عظیم پریمجی صاحب کمپانی کامپیوتری، سومین فرد ثروتمند جهان است. اسماعیلیان هیچگاه خواستار درگیری با قدرتهای سیاسی نیستند چون این امر را مانع توسعه فعالیت‌های اقتصادی می‌دانند. این فرقه با هیأت حاکم و بنیادگرایان هندو نیز رابطه خوبی دارند.

○ درباره تشکیلات و فعالیت‌های جماعت اسلامی هند توضیحاتی

بفرمائید.

جماعت اسلامی قدیمیترین و شاخصترین تشکل اسلامی در شبه‌قاره محسوب می‌شود. در ماه اوت ۱۹۴۱ م، در شهر لاهور ۷۵ تن از علما و شخصیت‌های مسلمان هند گرد هم آمدند و جماعت اسلامی چنین تشکیل شد. در آن زمان مولانا مودوی بعنوان اولین امیر جماعت، رهبری تشکیلات را به عهده گرفت. بدنبال استقلال هند و تاسیس کشور پاکستان این سازمان در ۱۶ آوریل ۱۹۴۸ در الله‌آباد تشکیل جلسه داد و مولانا ندوی را بعنوان امیر جماعت اسلامی انتخاب کرد. بعد از ایشان محمدیوسف و سپس مولانا محمدسراج‌الحسن بعنوان سومین امیر جماعت از سال ۱۹۹۰ تاکنون این تشکیلات را سرپرستی می‌کند. مرکز این تشکیلات در دهلی نو است.

○ قدری درباره بریلوی‌ها و جایگاه آنان در میان اهل سنت توضیح

دهید.

مکتب بریلوی را شیخ احمد رضا خان بریلوی قادری بنیاد نهاد. پدرش آفاری در رد وهابیان و سلوک و تفسیر پدید آورد. شیخ احمد در بریلی ایالت اوتراپرادش شمال هند تولد یافت. مکتب بریلوی آمیزه‌ای از سنی‌گری و تصوف است. این گروه نظریه وحدت وجود را که بسیاری از مشرکان اهل سنت با آن مخالفند و گاهی آن را همراه‌کننده و کفرآمیز می‌دانند، با تعدیل‌های عرفانی پذیرفته‌اند. در مکتب بریلوی پیامبر علاوه بر نقش خطیر در تعلیم و تشریح، در عالم تکوین و جهان آفرینش جایگاه خارق‌العاده‌ای دارد. پیشوایان این فرقه به خاطر جایگاه والای امامان شیعه و تفکر صوفیانه قداست کم‌نظیری را برای آنان قائلند مواردی که بریلویان با شیعه وحدت نظر دارند:

۱- تاکید بر شفاعت ۲- اصرار بر امکان وقوع کرامات اولیاء ۳- عقیده به شوون و مقام پیامبر و اولیا پس از مرگ. مثلاً این که همه آن بزرگواران زنده‌اند و باید به آنها توسل جست. برگزاری مراسم به مناسبت تولد و وفات پیشوایان دین و طریقت و زیارت و بنا کردن بارگاه برای مقابر. مخالفت سرسختانه با وهابیت که سبب شده بریلویان مطالب فراوانی در رد این فرقه بنویسند. بریلویان سازمانی بنام «کنفرانس سنی سراسر هند» تشکیل داده‌اند.

○ چه تعداد دارالعلوم (حوزه علمیه) شیعی و سنی در هند وجود دارد

و مهمترین آنان کدام است؟

مهمترین دارالعلوم اهل سنت دارالعلوم دیوبند است که الازهر هند نامیده می‌شود و مولانا محمودالحسن پدر حوزه دیوبند محسوب می‌شود و چهل سال آن را رهبری کرد (تأسیس ۱۲۸۳ هـ . ق) در اهمیت حوزه دیوبند باید گفت که از صد سال اول تأسیس آن قریب ۲۶۰۰۰ نفر به ممالک مختلف برای تبلیغ و تعلیم و ترویج دین و خدمت به مسلمین اعزام شده‌اند. دارالعلوم دیوبند نزدیک به ۱۰۰۰ مدرسه در سراسر هند دارد. از مهم‌ترین موضع‌گیری‌های سیاسی دیوبندیان مخالفت با تقسیم هند و تشکیل پاکستان بود که آن را به زبان مسلمانان و مغایر با مصالح ایشان می‌دانستند و در این مورد گویا حسین احمد مدنی بیش از دیگران پافشاری می‌نمود. در میان تشکل‌های اجتماعی دیوبندیان از جمعیت علمای هند باید نام برد که مولانا اسعد مدنی در رأس آن جای دارد. طلاب آن از کشورهای مالزی، اندونزی، انگلستان، آفریقا، نپال و بنگلادش هستند. از دیگر دارالعلوم‌های مهم اهل تسنن. دارالعلوم اشرفیه، مبارکپور، دارالعلوم غربت‌تواز و الله‌آباد است. تعداد حوزه‌های دینی اهل تشیع را ۷۳۵ ذکر کرده‌اند و تعداد استادان را ۲۱۳۴. از مهم‌ترین حوزه‌های علمیه شیعی تنظیم‌المکاتب است که در سال ۱۹۶۸ توسط مولانا سیدغلام عسکری تأسیس شد. تنظیم‌المکاتب کار هدایتی و توسعه دیگر حوزه‌ها را در سراسر هند بعهده دارد. از مدارس مهم شیعیان می‌توان مدرسه ناظمیه، مدرسه سلطانیه، مدرسه واعظین و مدرسه مولانا عالم را نام برد.

○ در مورد وضعیت شیعیان اثنی‌عشری هند مطالبی بفرمائید.

متأسفانه به دلایل مختلف از جمله تضعیف حقوق آنان از سوی نظام حکومتی بویژه در زمینه تحصیلات از سواد بی‌بهره‌اند.

○ از جنابعالی که در اینجا مصاحبه شرکت نمودید تشکر می‌کنم.

من هم از شما متشکرم.

